

3. tanegység

Zúg a malom, dagaszt a pék

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Zelk Zoltán: *Te is tudod, ő is tudja*

Kányádi Sándor:

A mindennapi kenyér

Nemes Nagy Ágnes:

Vízimolnár

Nemes Nagy Ágnes:

Bors néni a malomban

Tarbay Ede: *Mit beszél*

a vízimalom a patakka?

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Internet, projektor,
hangfal

Szóképek, jelek a folyamatábrához

Blu Tack

Négy-öt fős csoportonként:

liszt, só, víz, étolaj,

keverőtál, bögre, tiszta

csomagolópapír, tálca,

konyharuha/törlőkendő

Az egész osztálynak:

kézműszáshoz vödör vagy

lavór víz

ÉVFOLYAM

2. osztály

2 × 45 perces szövegfeldolgozó és tárgyaló óra
(magyar, természetismeret, technika)

A kenyérért, táplálékért nemcsak néha, ünnepnapon kell hálát adnunk, hanem mindennap, s ehhez érdemes megismerni a kenyér útját az asztalunkig. A paraszti munkát, a molnár és a pék munkáját idéző szövegek, szövegjátékok, képek és tevékenységek segítenek ebben.

Áttekintő vázlat

3.1 Kenyér és malom	45 perc
3.1a Búzából a kenyérig	20 perc
3.1b Malmok	25 perc
3.2 Só-liszt pékség	45 perc
Összesen:	2 × 45 perc

Készítsük el előre a folyamatábra szóképeit és jeleit, távolról is jól látható méretben!

Szerezzük be és készítsük elő a só-liszt gyurma munkálataihoz az anyagokat, eszközöket! Gondoskodjunk bőven nyersanyagról, ne ezen múljon a munka sikere! Gondoljunk a tisztálkodás lehetősé-

gére is, amihez érdemes mosdóvízzel egy vödört vagy lavórt beállítani.

A só-liszt gyurma tárgyak néhány nap alatt kiszáradnak, és akár festeni is lehet őket, vagy gondoskodhatunk a sütésükről.

Vedd figyelembe!

Az óra anyagából távoktatási órát is szerkesztettünk, amit önállóan meg tudnak oldani otthon a gyerekek, némi szülői segítséggel. (Lásd bővebben a 6. tanegységet.)

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

3.1 Kenyér és malom

3.1a Búzától a kenyérig

Zelk Zoltán *Te is tudod, ő is tudja* című versével játszunk körtalálóst!

Olvassuk fel a verset szakaszonként, és a gyerekek minden versszak után találják ki, miről szól a vers! Ne mondják ki hangosan, hanem írják le egy papírra egymás alá a tippeket! Öt versszak = öt tipp. Amikor már biztosak a megfejtésben, nem kell újra leírni a szót.

Mindenki kitalálta?

Helyes megfejtés lehet: búza, gabona, esetleg rozs, árpa. Minden, amiből kenyér készülhet.

Ki melyik versszaknál találta ki először?

Figyeljük meg a versszakokat, melyikből mi derül ki?

1. napfény, eső → növény
2. ember → termesztett növény
3. vágják, kaszálják → szálas növény: gabona, takarmány
4. foggal rágják → tápláléknak való gabona
5. kenyér → kenyérgabona: búza, rozs, árpa

A vers szegény embert említ, aki kaszál. Földművesről van szó, aki régen kézzel vetette, kézzel aratta a gabonát. Sok munkája volt vele, ezért meg is becsülte a kenyeret.

Ma már géppel vetik, géppel aratják a gabonát, és a földműves is boltban vagy pékségben veszi a kenyeret. Éppen ezért nem árt végiggondolni, hogy is kerül asztalunkra a kenyér.

Olvassuk fel *Kányádi Sándor A mindennapi kenyér* című meséjét, és a gyerekek figyeljék meg a kenyér útját!

Majd beszélgessünk!

Miért bújt el a kisfiú elől a kenyér? Hol kereste a gyereket? Hol talált rá?

Mit kapott a földművestől? Hogy lett a sapkányi búzából kenyér?

Helyezzük el a történet kulcsszavait a táblán folyamatábraként:

FÖLDMÍVES → BÚZA → MOLNÁR → LISZT → PÉK → KENYÉR

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Ismerjük meg a kenyér útját az asztalunkig, különös figyelemmel a molnár munkájára, a vízimalmok világára.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Kitalálós játék versolvással, vers értelmezéssel
Mesehallgatás, beszélgetés
Folyamatábra elhelyezése táblán
Malmok csoportosítása, malom működésének megfigyelése filmen
Verseket olvasása hangutánzó ritmizálással, párbeszédeseen
Beszélgetés

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Szóképek, jelek a folyamatábrához
Blu Tack

3.1b Malmok

Hol dolgozik a molnár? Mi a munkája?

Tudjátok-e, mi hajtotta régen a malmokat?

Csoportosítsuk eszerint a *Malmok* című tankockán látható malmokat, és nézzük meg egy vízimalom működését is (elérhető a refantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

Fontos tudni!

A szárazmalom meghajtása igaerővel (lóval, ökörrel) történt.

A régi malom a gabonát két malomkő között őrölte meg. A gabonát a garatba öntötték be, ami a malomkő fölötti tölcészerű rész. (Jól látszik a videófelvételen.)

Olvassuk el ezek után [Nemes Nagy Ágnes Vízimalmólár](#) című versét, és játsszuk el a malom hangját a vers felolvasásával! A gabonát lassan, a kukoricát gyorsan őrli (a jobb kéz felőli utasítást nem kell olvasni):

Az én apám vízimalmólár.	□□□□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Mit őröl a vízimalmólár?	□□□□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Ő-ről		tá-tá
bú-zát		tá-tá
ő-ről		tá-tá
ár-pát,		tá-tá
ő-ről		tá-tá
rozsot is,	□	ti-ti-tá

kukoricát,	□□	ti-ti-ti-ti
kukoricát,	□□	ti-ti-ti-ti
kukoricát.	□□	ti-ti-ti-ti

Olvashatjuk párbeszédeseen, szereposztással.

Majd olvassuk fel [Nemes Nagy Ágnes Bors néni a malomban](#) című versét is a malom hangját utánzó monoton tempóval, csak a végén, az utolsó versszakban váltva ritmust!

Zúg a malom, zúg a malom,	□□□□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
szóke árpa a garaton.	□□□□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Hajnalban már szitál a liszt,	□□□□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
fehér, mint a fehér batiszt.	□□□□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Malomszobát beteríti, fehér köddel sötétíti.	□□□□ □□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Bors nénit is beszítálja, hullik, hullik a hajára.	□□□□ □□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Így lesz, mire itt az éj, szőke árpa lisztfehér.	□□□□ □□□□	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Mit gondoltok, ki lehet Bors néni?
Milyen lehet a szőke árpa? (Aranysárga.)
Mi az a batiszt? (Finom szövésű ruhaanyag.)
Mi történik a malomszobában Bors néni hajával és a szőke árpával?

Olvassák el a gyerekek párban [Tarbay Ede Mit beszél a vízimalom a patakka?](#) című versét, és készüljenek fel a vers párbeszédese felolvasására!

Hallgassuk meg néhány önként vállalkozó pár felolvasását!
A malom kattogó hangját (keretező sorok) az egész osztály mondogathatja. Akár úgy is, hogy háttérzajként folyamatosan hallatszik a kattogás, amíg a patak a malommal beszélget.

3.2 Só-liszt pékség

Dolgozzunk ezen az órán só-liszt gyurmával, amelyből készítsenek a gyerekek különböző péksüteményeket: kiflit, zsemlét, kenyeret, peracet, fonott kalácsot, kakaós csigát stb.!

Kis csoportokban érdemes dolgozni, minden csoport kapjon egy tálat, lisztet, sót, vizet és olajat, amelyből az alábbi recept szerint gyúrják be a só-liszt gyurmát! (A lisztézést, gyúrást most nem érdemes megspórolni, a tapasztalatszerzés az óra céljai közé tartozik. A recept forrása elérhető a [reftantar.hu](#)-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Hozzávalók:

- egy csésze liszt,
- egy csésze apró szemű só,
- fél csésze víz,
- egy kiskanál olaj.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Alakítsunk pékséget, próbáljuk ki a pék munkáját só-liszt gyurma gyúrásával, formázásával.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Kis csoportokban só-liszt gyurma gyúrása recept alapján
Péksütemények formázása
(Pékségek bemutatkozása, termékbemutató)

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Négy-öt fős csoportonként:

liszt, só, víz, étolaj,
keverőtál, bögre, tiszta
csomagolópapír, tálca,
konyharuha/törlőkendő
Az egész osztálynak:
kézmosáshoz vödör vagy
lavór víz

A lisztet keverjük össze a sóval, majd adjuk hozzá a vizet, az olajat, és alaposan gyúrjuk össze!

Indulhat is a formázás, dolgozhatnak a pékek. (A gyurmát ne kószolgassák a gyerekek!)

Az elkészült formákat helyezzük tálcákra, és szárítsuk ki (két-három nap alatt szobahőmérsékleten kiszárad). Ha meg tudjuk oldani (akár szülői segítséggel), száradás után ki is süthetjük a formákat.

Variáció

A csoportok egy-egy pékséget alakíthatnak, névvel és saját termékekkel, kínálat-tal. Termékeikből az óra végén termékbemutatót rendezhetünk.

JEGYZETEIM